

## ARAŞTIRMA / RESEARCH

**Kişisel Gelişim Ölçeği-Revize Türkçe Versiyonunun Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması***Personal Progress Scale – Revised Validity and Reliability Study of the Turkish Version*

Melike TEKİNDAL, Dr. Öğr. Üyesi

İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü

**Kabul tarihi/Accepted:** 01.08.2018**İletişim/Correspondence:****Melike TEKİNDAL**, İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü Çiğli Ana Kampüsü, Çiğli İzmir**E-posta:** meliketunc@yahoo.com.tr / melike.tunc@ikc.edu.tr

Bu çalışma 1. Uluslararası Sağlık Bilimleri ve Yaşam Kongresi (2-5 Mayıs 2018)'nde sözlü bildiri olarak sunulmuştur. Tam metni basılmamıştır.

**Özet**

**Amaç:** Bu çalışmanın amacı; kadınlara yönelik geliştirilmiş olan Kişisel Gelişim Ölçeği-Revize'nin (KGÖ-R) Türkçe'ye çevrilmesi, geçerlilik ve güvenilirlik çalışmasının yapılmasıdır. **Gereç ve Yöntem:** Çalışmada KGÖ-R dil ve yapı geçerliliği yapılmıştır. Çalışmaya başlamadan önce yapılan güç analizi (%80.181 güçle) sonucu belirlenen, 63 engelli çocuğa sahip kadına uygulanmıştır. Dil geçerliliği için; Worell ve Remer tarafından (2003) yılında yayınlanan, ardından Johnson vd., (2005) tarafından revize edilen KGÖ-R kriterleri, sosyal hizmet doktora eğitimine sahip 2 uzman tarafından bağımsız olarak Türkçe'ye çevrilmiş ve MT'nin liderliğinde son haline getirilmiştir. Dil eşdeğerliliği amacıyla, Türkçe uyarlaması yapılan KGÖ-R maddeleri profesyonel bir tercüman tarafından kontrol edilmiş, düzeltmeler yapılmıştır. Son hali verilen KGÖ-R maddeleri, tekrar geri çevirme yöntemi kullanılarak uzman tercüman tarafından Türkçe'den İngilizce'ye çevrilmiş ve orijinal metin ile üst düzeyde bir benzerlik olduğu saptanmıştır. Yapı geçerliliği için; güvenilirlik analizlerinde Cronbach alfa ( $\alpha$ ) katsayısı kullanılmıştır. Geçerlik analizi için açıklayıcı faktör analizi uygulanmıştır. Çalışma Ankara Yenimahalle'de özel eğitim merkezinde uygulanmıştır. **Bulgular:** KGÖ-R'deki 28 madde için madde toplam korelasyon değeri 0.20 değerinden düşük madde bulunmamaktadır. Bu nedenle hiçbir madde çıkarılmamıştır. 28 madde için hesaplanan cronbach alfa ( $\alpha$ ) güvenilirliği katsayısı 0.761 çıkmıştır. Açıklanan toplam varyans incelendiğinde 28 madde için uygulama verilerine göre 1 faktörün bulunduğu ve bu 1 faktörlü ölçme aracı ile ölçülen özelliğin %66.478'inin ölçüldüğü söylenebilir. Tukey toplanabilirlik testi sonucuna göre önemlilik değeri  $p < 0.05$  olduğu için, ölçek toplam puanı elde edilmesi için uygun olduğu sonucuna varılmıştır. Ayrıca demografik sorulardan kendine zaman ayırma durumu arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. **Sonuç:** Kişisel Gelişim Ölçeği Türkçe uyarlamasının belirlenen örnekleme (engelli çocuğa sahip kadınlarda) geçerli ve güvenilir olduğu söylenebilir. Ülkemizde yapılacak farklı örneklem gruplarındaki kadınlara ait çalışmalarda kullanımının yaygınlaştırılması önerilmektedir.

**Anahtar Kelimeler:** Kişisel gelişim, engelli çocuğa sahip kadın, sosyal hizmet, Türkçe ölçek uyarlaması.

**Abstract**

**Objective:** The aim of the study is to translate the Personal Progress Scale-Revised (PPS-R) developed for women into Turkish as well as to realize its validity and reliability study. **Materials and Method:** PPS-R language and structural validity was carried out in the study. The study was applied to the 63 women with disabled children who had been selected via the results of the initial power analysis (80.181% power). To ensure language validity; the PPS-R criteria which were published by Worell and Remer in 2003, and later revised by Johnson et al. in 2005, were independently translated into Turkish by two experts having PhD in the field of social service and were ultimately finalized under the leadership of MT. For the sake of language equivalence, the PPS-R articles adapted to Turkish were checked by an expert translator and necessary corrections were employed. Using the retranslation method, the finalized PPS-R items in Turkish were later translated into English again by an expert translator and the retranslated text was detected to have a high similarity with the original text. To ensure structural validity; Cronbach alpha ( $\alpha$ ) coefficient was employed in reliability analyses. Exploratory Factor analysis was used to achieve validity analysis. The study was carried out at a private special education center in Yenimahalle, Ankara. **Findings:** There are no items with a total correlation value lower than 0.20 among 28 items in PPS-R. For this reason, no item has been removed. The Cronbach alpha ( $\alpha$ ) reliability coefficient calculated for 28 items was 0.761. When the total variance was examined, it can be mentioned that for the application data for 28 items, there happens to be 1 factor and the measured value of the quality via this factor was 66.478%. Since Tukey additivity test is  $p < 0.05$ , it is concluded that the scale is suitable for obtaining a total score. In addition, there was a significant difference in the total score of the scale among the demographic questions "spare-time situations" categories. **Conclusion:** Turkish adaptation of the personal progress scale of the designed sample (women with disabled children) can be claimed to be valid and reliable. It is suggested that studies of women within different sample groups in our country should be increased.

**Keywords:** Personal progress, woman with disabled children, social work, Turkish scale adaption.

## Giriş

Kişisel gelişim ve güçlenme bir birey için yeterli olunmayan alanlarda, yeterli olabilmek için değişim süreci başlatılması olarak ifade edilmektedir. Kadınların güçlenmesi ise sosyal, politik, psikolojik, ekonomik ve bilişsel anlamda olabileceği savunulmaktadır (Stromquist,1995). Birleşmiş Milletlerin Nüfus Bilgi Ağı'na göre kadının kendine özsaygısı, seçimleri, kaynakları ve fırsatları kullanımı, evin içindeki ve dışındaki yaşamı üzerinde kontrol gücü ve sosyal değişimietkileme gücü kadınların güçlenme boyutlarını oluşturmaktadır (POPIN,1995). Çubuk Kaya (2010)'ya göre güçlenme genel olarak bir süreci ifade etmektedir ve busüreç içinde kadınların kendilerini baskılayan yapı hakkında bilgi sahibi olarak toplumdakivar olan güç dengesizliklerini değiştirmek istemeleridir.

Güçlenme kavramı feminist uygulamadan ayrı tutulamaz. Feminist bakış açısı ile güçlenme uygulamaları, kadınların tüm sosyal duruşlarında eşitliğe, özgürlüğe ve saygınlığa odaklanmayı gerekli kılmaktadır. Tüm bu sosyal duruşları ise hiyerarşinin ve güç dengesizliğinin nasıl etkilediğini anlamaya ve gücün kullanımına yönelik analizler yapmayı gerektirmektedir. Böylece feminist uygulama ile kadınların kendi yaşamlarında güçlenmelerini sağlamakla birlikte, sorun yaşadıkları sosyal ve güç yapıları ne olursa olsun değişimleri de desteklenebilmektedir(Tekindal, 2015; Tunç Tekindal, 2016).

"Güçlendirme" ise müracaatçı grubunda yer alan bireylerin, grupların ve toplumların iyilik hallerini etkileyen kişisel, kişiler arası ve kurumsal yapılara yönelik uygulanacak olan feminist çalışmalarda en geniş amaç olarak yer almaktadır (Worell & Remer, 2003: 23-24). Güçlendirme ile eşitsizliklerle, ayrımcılıkla, dışlanmayla, stresle başa çıkmada etkili olacak beceri ve bilginin desteklenmesini sağladığı varsayılmaktadır. Bu şekilde güçlenen birey de işlevselliğini ve iyilik halini arttırmak üzere olumsuz yaşam deneyimlerinde stresi azaltmak için etkili başetme becerilerini kullanabileceği savunulmaktadır. Bu başetme becerileri ve tutumlar da erken yaşamda, olumsuz durumlarda edinilen yeteneklerle ya da olumlu ve güçlendirici uygulamalar ile geliştirilebilmektedir (Worell & Remer, 2003, s. 25). Buradan yola çıkarak "neden güçlendirme?" sorusuna cevap verilmek istenirse bu iki şekilde açıklanabilir; birincisi, müracaatçılar bazı beceriler kazanarak ve özellikle problem çözüme becerilerini geliştirerek hayatlarında karşılaştıkları durumlarla başa çıkmada güçlenebilirler. Kendi güçlerini ve değişim için gerekli olan sorumluluğu tanımlamayı öğrenirler. İkinci olarak da güçlenme, kadınların hayatlarındaki durumları tanımlamalarını cesaretlendirmekle birlikte; bir kadın olarak, kurumsal, ekonomik, sosyal kaynaklara ulaşma konusunda eşit fırsatları olduğu düşüncesini kazanmalarını sağlamaktadır (Tekindal, 2015; Tunç Tekindal, 2016). Bu konudaki çalışmalar incelendiğinde kadınların güçlendirilmesi ile ilgili olarakvurgulanan farklı stratejilerin olduğu görülmektedir.Kadınların güçlendirilmesi; eğitim ve beceri kazandırma; kredi temelli programlar;teknoloji; bilgi-medya; kadın kuruluşları-oluşumları gibi çeşitli stratejiler aracılığıylasaglanmaya çalışılmaktadır (Çubuk Kaya, 2010). Ayrıca güçlendirme, bireylerin, grupların ve toplulukların, kendi kaynakları ve işleri üzerinde fiili veya algılanan bir kontrol duygusunu geri kazanarak sosyal ve politik değişime yol açan bir süreç olarak tanımlanmıştır (Kasturirangan, 2008). Ayrıca Worell (2001, s. 336)'a göre "güçlendirme, kadınların ve azınlık grupların, kendilerini değersizleştiren

ve güçsüzleştiren, onlara eşit imkanlar sağlamayan koşulları tanımlamayı ve bu koşullara meydan okumayı teşvik etmektedir."

Yapılan araştırmalar ile batı toplumlarında kadınların eş seveli, anne çalışan gibi sahip olduğu roller, tüm toplumlarda farklı alanlarda karşılaştıkları ayrımcı uygulamalar, çoğu toplumda kurban edilme ve şiddete mağdur olma deneyimlerini, bağlı oldukları gruplar, psikolojik süreçlerkadınların farklı kadınlık deneyimlerini gündeme getirmektedir.

Bu bağlamda kadınların deneyimlerini ortaya çıkarmak içinde yenilikçi farklı araştırma stratejileri gündeme gelmektedir (Deaux, 1996; Deaux & Stewart, 2001; Robinson, 1999; akt: Worell & Remer, 2003, s. 9). Kadınların güçlenmesi; temel konu kadınların yaşadıkları baskıyı güce dönüştürebilmesidir. Kadının güçlenmesi ve cesaretlenmesi grup çalışmasında kendine güven duygusu geliştirilmesi ile sağlanabilir. Düşük kendilik algılarının yerine, kendileri ile ilgili olumlu ifadelerin yer değiştirmesi gereklidir. Güçlenme ayrıca kadın ayrımcılığına karşı farkındalığın kazanılması ile ilgilidir. Ayrıca güçlenme dışlanma nedeniyle birbirinden ayrılan kadınlar arasında köprü kurulmasıdır (Butler & Wintram, 1991, s. 14).

Feminist uygulamanın temel hedefini toplumsal cinsiyet kalıp yargılarının, sosyal sistemde oluşturduğu baskı deneyimlerini görünür kılınması oluşturmaktadır. Sahip olunan farklılıklarının bir dezavantaj olmaktan ziyade bireyi güçlendiren unsurlar içerdiğinin farkına varılmasını ve özellikle uygulayıcılarının bu konulara ilişkin iç gözü ve farkındalıklarının gelişmiş olması gerektiği üzerinde durulmaktadır (Enns, 1997; Gilbert, 1980; Greenspan, 1983; Rawlings & Carter, 1977; Sturdivant, 1980; Worell & Johnson, 1997; Wych & Rice, 1997; Akt: Worell & Remer 2003, s. 65). Özetle, feminist felsefenin odaklarını temel olarak yapılacak olan uygulamaların amacı, her insanın ve kadının birbirinden farklı ve biricik olduğunu göz önünde bulundurularak, güçlenmenin temel düşünce olarak içselleştirildiği, özellikle bireylerin katı toplumsal cinsiyete dayalı rol sorumluluğu inanışlarından kendilerini bağımsızlaştırmaları ve özgürleştirmeleridir.

### "Kendine zaman ayıran kadınların güçlenme seviyeleri, kendine zaman ayıramayanlara göre daha yüksektir"

Yapılan mesleki uygulamaların kanıta dayalı şekilde literatüre geçmesi için, yapılan bu güçlenme çalışmalarının sistematize edilmesi gerekmektedir. Bu noktada ölçek kullanımı bizim elimizi güçlendirmektedir. Ülkemizde bireylerin toplumsal cinsiyet rolleri algısını ölçmeyi hedefleyen çalışmalar olmakla birlikte (Zeyneloğlu & Terzioğlu, 2011; Altınova & Duyan, 2013), kadınların direk güçlenmelerini ayırt edecek bir ölçek bulunmamaktadır. Bu nedenle Kişisel Gelişim Ölçeği-R (Personal Preogress Scale-R) kadınların kendi gelişim ve güçlenmelerini değerlendirebilmemizde etkili olacak bir araçtır. Bu anlamda engelli çocuğa sahip kadınların güçlenme düzeylerini belirlemek bizim çıkış noktamızı oluşturmaktadır.

### Amaç

Bu çalışmada kadınlara yönelik geliştirilmiş olan Kişisel Gelişim Ölçeği-Revize(KGÖ-R)'nin (Personal Progress Scale-R) Türkçe'ye çevrilmesi, geçerlilik ve güvenilirlik çalışmasının yapılması amaçlanmıştır.

## Gereç ve Yöntem

Araştırma, kişisel gelişim ve güçlenmeyi ölçmek için geliştirilen Personal Progress Scale-Revised [Kişisel Gelişim Ölçeği-Revize (KGÖ-R)] ölçeğinin Türkiye'deki geçerlik ve güvenilirliğini test etmek amacıyla metodolojik olarak gerçekleştirilmiştir.

## Örneklem

Çalışmaya başlamadan önce yapılan güç analizi (%80.181 güç) sonucu belirlenen, 63 engelli çocuğa sahip kadına uygulanmıştır. Ankara Yenimahalle'de özel özel eğitim merkezinde çocukları öğrenim gören kadınlardan oluşmaktadır. Araştırma kesitsel araştırma biçiminde dizayn edilmiştir. Her bir kadının katılım onayı alınmıştır.

## Veri toplama araçları

Araştırmanın verileri demografik bilgi formu ve kişisel gelişim ölçeği ile toplanmıştır.

Demografik bilgi formu: yaş eğitim durumu, medeni durum, çalışma durumu, aylık gelir, çocuk sayısı, engelli çocuk sayısı, çocuğun engel türü, engelli çocuğun cinsiyeti, kendine zaman ayırma durumu gibi sosyo-demografik-ekonomik bilgiler yer almaktadır.

**Kişisel Gelişim Ölçeği-R (Personal Progress Scale-R):** Kişisel gelişim ölçeğini (Personal Progress Scale-PPS) Worell ve Remer (2003) geliştirmiştir. Ölçeğin alt bileşenlerinde (a) olumlu kendini değerlendirme ve benlik saygısı, (b) duygusal sıkıntıyı düzenleme yeteneği, (c) toplumsal cinsiyet rolleri ve kültürel aidiyet (d) kişisel kontrol / öz-yeterlilik duygusu, (e) öz-güven ve özbakım, (f) etkili problem çözme becerileri, (g) atılganlık becerilerinin etkin kullanımı, (h) çoklu ekonomik, sosyal ve toplumsal kaynaklara etkin erişim, (i) toplumsal cinsiyet ve kültürel esneklik ve (j) sosyal olarak yapıcı aktivizm (Worell & Remer, 2003) yer almaktadır.

Johnson ve diğ., (PPS-R; Johnson vd., 2005) geliştirilen ilk ölçeği revize etmişlerdir. Revize edilen ölçek, Worell ve Remer'in (2003) Kişisel Gelişim Ölçeğinin güncellenmiş ve geliştirilmiş bir versiyonudur. PPS-R, öncülü gibi, daha önce tartışılan dört Worell ve Remer'in (2003) modelinden türetilmiştir (kişisel ve sosyal kimlikler birbirine bağlıdır, kişisel politiktir, ilişkiler eşittir ve kadın perspektifleri değerlidir). Bu modelin karmaşıklığı ve ölçünün kısalığı nedeniyle, faktör analizi güvenilir alt ölçekler sağlamamıştır. Ölçeğin alt bileşenleri yaptıkları çalışmada anlamlı çıkmamıştır. 28 maddeden oluşan ölçeği eleştiren farkındalığın kazanılması yönünde tek bir ölçek puanı üzerinden değerlendirmede bulunmuşlardır. Toplam puan genel güçlenmeyi ifade etmektedir. Alınan yüksek puanlar yüksek güçlenme seviyesini yansıtmaktadır. Johnson vd., (2005) yaptıkları çalışmada 222 şiddet mağduru kadın ile bu çalışmayı gerçekleştirmişlerdir. Genel iç tutarlılık, Cronbach'ın alfa değeri .88 olarak bulunmuştur. Ölçek 28 maddeden oluşmaktadır. İngilizce formunda 1 ile 7 arasında cümlelerin başına numara vermeleri istenmektedir. 1. "Neredeyse hiç", 4. "Bazen doğru", 7 "tamamen doğru" olarak belirtilmiştir. Kişilere bu değerler arasında kendilerine uygun olan şekilde numaralandırılması istenmektedir. Türkçe geçerlik ve güvenilirliği yapılırken ölçek 5 li likert tipine uyarlanarak 1. "Hiç doğru değil", 2. "Genellikle doğru değil", 3. "Bazen doğru", 4. "Çoğu kez doğru", 5. "Neredeyse tamamen doğru" şeklinde kategorize edilmiştir.

15 (3, 6, 9, 10, 11, 14, 15, 16, 18, 20, 21, 23, 24, 26, 27) ifade ters yönlü kodlanması gerekmektedir. Ölçekten alınabilecek puan aralığı en az 28, en fazla 140'dır. Alınan puan yükseldikçe kadınların güçlenme seviyesi de artmaktadır.

## KGÖ-R Türkçe formunun geçerlik ve güvenilirliği

Çalışmada KGÖ-R dil ve yapı geçerliliği yapılmıştır. Dil geçerliliği için; Worell ve Remer tarafından (2003) yılında yayınlanan, ardından Johnson vd., (2005) tarafından revize edilen KGÖ-R kriterleri, öncelikle sosyal hizmet doktora eğitimine sahip 2 uzman tarafından bağımsız olarak Türkçe'ye çevrilmiş ve MT'nin liderliğinde son haline getirilmiştir. Dil eşdeğerliliği amacıyla, Türkçe uyarlaması yapılan KGÖ-R maddeleri profesyonel bir tercüman tarafından kontrol edilmiş, düzeltmeler yapılmıştır. Son hali verilen KGÖ-R maddeleri, tekrar geri çevirme yöntemi kullanılarak uzman tercüman tarafından Türkçe'den İngilizce'ye çevrilmiş ve orijinal metin ile üst düzeyde bir benzerlik olduğu saptanmıştır. En son olarak Türk Dili ve Edebiyatı doktora eğitimine sahip uzman tarafından Türkçe dil bilgisi kontrolü yapılmıştır.

*Yapı geçerliliği için;* güvenilirlik analizlerinde Cronbach alfa ( $\alpha$ ) katsayısı kullanılmıştır. Geçerlik analizi için faktör analizi uygulanmıştır. Faktör analizine uygunluk Bartlett's küresellik testi ile örneklem sayısının yeterliliği ise Kaiser-meyer-olkin örneklem yeterliliği istatistiği ile değerlendirilmiştir. KGÖ-R maddeleri Varimax döndürme yöntemi sonucunda tek faktörlü bir yapı olarak belirlenmiştir. Ölçeklerin toplanabilirliği Tukey toplanabilirlik testi ile değerlendirilmiştir (Durutürk vd, 2017; Çınar Özdemir vd., 2016; Durutürk vd., 2015; Karahan vd., 2014). Ölçeğin Türkçe Formu ekte yer almaktadır.

Verilerin değerlendirilmesinde SPSS 20 (IBM Corp. Released 2011. IBM SPSS Statistics for Windows, Version 20.0. Armonk, NY: IBM Corp.) istatistik paket programı kullanılmıştır. Çalışmada kategorik ve sürekli değişkenler için tanımlayıcı istatistikler (ortalama, standart sapma, sayı ve yüzdelik dilim) verilmiştir. Ayrıca parametrik testlerin ön şartlarından varyansların homojenliği "Levene" testi ile kontrol edilmiştir. Normallik varsayımına ise "Shapiro-Wilk" testi ile bakılmıştır. İki grup arasındaki farklılıklar değerlendirilmek istendiğinde parametrik test ön şartlarını sağladığı durumda "Student's t Test"; sağlamadığında ise "Mann Whitney-U testi" kullanılmıştır. Üç ve daha fazla grup karşılaştırması için Tek Yönlü Varyans Analizi ve çoklu karşılaştırma testlerinden Tukey HSD testi ile sağlanmadığında ise Kruskal Wallis ve çoklu karşılaştırma testlerinden Bonferroni-Dunn testi kullanılmıştır.  $p < 0.05$  ve  $p < 0.01$  düzeyi istatistik olarak anlamlı kabul edilmiştir.

## Araştırmanın Etiği

Araştırmanın yapılabilmesi için Etik Kurul izni ve araştırma yapılabilmek için etik kurul onayı alınmıştır. Araştırma yapılabilmek için etik kurul onayı alınmıştır. Geçerlik ve güvenilirliği yapılan ölçeğin yazarlarından biri olan Johnson (2005)'den mail yoluyla onay alınmıştır.

## Bulgular

Bu bölümde engelli çocuğa sahip kadınların demografik bilgileri ile birlikte, KGÖ-R Türkçe formunun geçerliliği ve güvenilirliği; demografik özellikler ile karşılaştırması yer almaktadır.

**Engelli çocuğa sahip kadınların demografik bilgileri**

Tablo 1 incelendiğinde araştırmaya katılan engelli çocuğa sahip kadınların %61.9'u 31-45 yaş aralığında,%41.3'ü ilköğretim mezunudur. Kadınların %88.9'u evli,%76.2'si ev hanımıdır. Ailelerinin aylık geliri 1000 TL'nin altındakiler %69.8'ini oluşturmaktadır. Bu geliri de %46'sı gelirini kısmen yeterli bulmaktadırlar. Engelli çocuklarının özellikleri incelendiğinde %95.2'nin en az 1 engelli çocuğu bulunmaktadır, 0-5 yaş aralığında olanlar ise %27.0'sini oluşturmaktadır. Engelli çocukların cinsiyeti dengeli dağılmaktadır, bedensel engelle sahip olan çocuklar %50.8'ini oluşturmaktadır. Engelli çocuğa sahip kadınların sosyal destek sistemleri incelendiğinde kadınlar bir sıkıntısı olduğunda eşlerinden %41.5,annelerinden ise %17.7 yardım almaktadırlar. Kadınların %74.6'sı kendine zaman ayıramazken, kendilerine ayırdıkları kısa zamanda da temizlik yaptıklarını %32.4 oranında belirtmektedirler. Bununla birlikte bir günün içinde %40.6'sı en çok engelli çocukla uğraşırken, sonrasında %21.9 oranında temizlik ve %18.4yemekle uğraşmaktadırlar.

**Tablo 1. Engelli Çocuğa Sahip Kadınların Demografik Bilgileri**

	n	%
<b>YAŞ</b>	22-30	7 11.1
	31-45	39 61.9
	46 ve yukarısı	17 27.0
<b>EĞİTİM DURUMU</b>	Okur-yazar değil	4 6.3
	Okur-yazar	5 7.9
	İlköğretim	26 41.3
	Lise	22 34.9
<b>MEDENİ DURUM</b>	Yüksekokul- fakülte	6 9.5
	Evli	56 88.9
	Eşi ölmüş	2 3.2
<b>CALIŞMA DURUMU</b>	Eşinden boşanmış	5 7.9
	Memur	8 12.7
	Serbest Meslek	3 4.8
	Çalışmıyor	4 6.3
	Ev Hanımı	48 76.2
<b>AYLIK GELİR DURUMU</b>	0-803	12 19.0
	804-1064	32 50.8
	1065-3466	18 28.6
	3465 ve yukarısı	1 1.6
<b>MADDİ DURUM DEĞERLENDİRME</b>	Yeterli	14 22.2
	Kısmen yeterli	29 46.0
	Yetersiz	20 31.7
<b>ENGELLİ ÇOCUK SAYISI</b>	1	60 95.2
	2	3 4.8
<b>ENGELLİ ÇOCUK YAŞI</b>	0-5	17 27.0
	6-10	16 25.4
	11-15	15 23.8
	16-20	7 11.1
	21 ve yukarısı	8 12.7
<b>ENGELLİ ÇOCUĞUN CİNSİYETİ</b>	Kız	31 49.2
	Erkek	32 50.8

**Tablo 1. Engelli Çocuğa Sahip Kadınların Demografik Bilgileri (Devam)**

	n	%
<b>ENGEL TÜRÜ</b>	Bedensel	32 50.8
	Zihinsel	28 44.4
	Konuşma	3 4.8
<b>BİR SIKINTI OLDUĞUNDA ...</b>	Eşinden yardım alma	34 41.5
	Kardeşinden yardım alma	13 15.9
	Anneden yardım alma	14 17.1
	Babadan yardım alma	2 2.4
	Arkadaştan yardım alma	9 11.0
<b>KENDİNE ZAMAN AYIRMA</b>	Çocuktan yardım alma	10 12.2
	Evet	16 25.4
<b>KENDİNE AYRILAN ZAMANDA ...</b>	Hayır	47 74.6
	Ev temizliği yapmak	34 32.4
	Tv seyretmek	15 14.3
	Kitap okumak	9 8.6
	El işi yapmak	8 7.6
	Komsuya gitmek	7 6.7
	Akrabalara gitmek	15 14.3
<b>BİR GÜNÜN İÇİNDE EN ÇOK ...</b>	Alışverişe gitmek	11 10.5
	Kuaföre gitmek	6 5.7
	Temizlikle uğraşma	25 21.9
	Yemekle uğraşma	21 18.4
	Engelli çocukla uğraşma	46 40.4
	Sağlıklı çocukla uğraşma	13 11.4
	Eşimle uğraşma	6 5.3
Kendimle uğraşma	3 2.6	

**KGÖ-R Türkçe formunun güvenilirliği**

Tablo 2'ye göre, Kişisel Gelişim Ölçeği-R (KGÖ-R) ölçeğinde madde silindiğinde geçerli olan cronbach alfa ( $\alpha$ ) değeri0.60 değerinden düşük madde bulunmamaktadır. Bu nedenle 28 maddenin de yüksek güvenilirlik değerinde olması nedeniyle hiçbir madde çıkarılmamıştır. Uygulama sonucunda madde analizi sonucunda 28 maddenin çıkması sonucu oldukça lehimize bir sonuçtur. Daha sonra anketin güvenilirlik katsayısına bakılmıştır. Güvenilirlik katsayısını hesaplama yolları, değişkenlerin türüne, kaynağına, uygulama sayısına göre farklılık gösterir. Hesaplama yolunun farklılığı, güvenilirlik katsayısının yorumsal anlamını da değiştirir. Güvenilirlik katsayısı, tesadüfî hatalardan arınıklık derecesidir ve ölçme sonuçlarına karışan hata miktarının bilgisini verir. Güvenirlilik, 0 ile +1 arasında değişen değerler almakla birlikte, +1'e yakın değerler alması istenir. Güvenirlilik katsayısının 0.70'den fazla olması istenen bir sonuçtur. Ölçme aracının her bir maddesi 1 ile 5 arasında likert tipi ölçeklendiğinden güvenilirliğe cronbach alfa( $\alpha$ ) güvenilirliği, iç tutarlılık anlamında bir güvenilirlik anlamı vardır. Araştırmada kullanılan anketin cronbach alfa( $\alpha$ ) katsayısı aşağıdaki Tablo 3'te gösterilmiştir.

Tablo 3'e göre uygulamada kullanılan 28 madde için hesaplanan cronbach alfa( $\alpha$ ) güvenilirliği katsayısı 0.761 çıkmıştır. Bu katsayının 0.70'in üstünde çıkması sebebiyle anketin iyi düzeydegüvenilir söylenebilir.

**Tablo 2. KGÖ-R Soru Bazlı Güvenirlilik Katsayıları**

	Ölçekten madde silinirse geçerli olacak ortalama	Ölçekten madde silinirse geçerli olacak varyans	Madde toplam korelasyonları	Ölçekten madde silinirse geçerli olacak güvenirlilik katsayısı
1	85.190	124.641	0.203	0.653
2	84.317	127.446	0.279	0.655
3	86.111	129.068	0.273	0.663
4	85.333	127.226	0.241	0.658
5	85.175	121.146	0.296	0.644
6	85.667	125.290	0.291	0.654
7	84.952	127.207	0.222	0.660
8	84.952	128.272	0.201	0.661
9	85.175	129.243	0.241	0.669
10	86.651	124.489	0.232	0.650
11	85.937	124.028	0.249	0.649
12	84.206	125.747	0.312	0.647
13	85.365	125.655	0.231	0.661
14	86.429	133.539	0.283	0.677
15	85.889	117.197	0.441	0.629
16	85.746	121.580	0.306	0.643
17	84.714	126.336	0.297	0.653
18	85.429	119.539	0.347	0.638
19	84.603	124.179	0.234	0.650
20	85.397	120.050	0.334	0.640
21	86.095	123.249	0.299	0.645
22	85.143	123.060	0.271	0.646
23	85.952	129.853	0.244	0.666
24	85.921	121.945	0.298	0.644
25	84.381	127.304	0.215	0.653
26	86.000	122.677	0.241	0.649
27	84.603	120.921	0.368	0.638
28	84.381	129.336	0.264	0.664

**Tablo 3. KGÖ-R Toplam Güvenirlilik Katsayısı**

	Madde sayısı	Güvenirlilik katsayısı
Kişisel Gelişim Ölçeği-R	28	0.761

**Tablo 5. Tukey Toplanabilirlik Testi**

	Kareler toplamı	Serbestlik derecesi	Kareler ortalaması	F	p
Populasyon içinde	991.894	180	5.511		
	<b>Maddeler arasında</b>	1283.445	17	75.497	61.846 0.001
	<b>Toplanabilirlik</b>	0.324	1	0.324	0.265 0.607
Populasyon dışında	<b>Artıklar</b>	3735.064	3059	1.221	
	<b>Denge</b>	3735.388	3060	1.221	
	<b>Toplam</b>	5018.833	3077	1.631	
<b>Toplam</b>	6010.727	3257	1.845		

**KGÖ-R Türkçe formunun geçerliliği**

Ölçeğin geçerliliği çalışmada ise anketteki maddeler üzerinde toplanan veriler üzerinde Varimax yöntemiyle faktör analizi yapılmış ve bulguları aşağıdaki Tablo 4'te gösterilmiştir.

Tablo 4'e göre açıklanan toplam varyans incelendiğinde 28 madde için uygulama verilerine göre 1 faktörün bulunduğu ve bu 1 faktörü ölçme aracı ile ölçülen özelliğin %66.478'inin ölçüldüğü söylenebilir. Sosyal bilimlerde toplam açıklanan varyansın en az % 55 olması yeterlidir. Kaiser-meyer-olkin örneklem yeterliliği istatistiğinin 0.50 üzerinde çıkması verilerin örneklem sayısının yeterli olduğunun bir göstergesidir. Bartlett's küresellik testini ki kare değeri verilerin faktör analizi için uygunluğunu test eder. Oran ne kadar yüksekse veri seti faktör analizi yapmak için o kadar uygundur. Dolayısıyla bu verilerin faktör analizine uygun olduğu söylenebilir(p<0.05). Genel olarak faktör analizi sonuçlarına ölçme aracının yapı geçerliliğinin sağlandığı söylenebilir.

Tablo 5'e göre, bu analizde ölçeğin toplanarak bir ölçek toplam puanı elde edilmesi için Tukey toplanabilirlik testi uygulanmıştır. Toplanabilirlik testi sonucuna göre önemlilik değeri p<0.05 olduğu için ölçeğin toplanarak bir ölçek toplam puanı elde edilmesi için uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

**Tablo 4. Faktör Yüklerinin Kareler Toplamı**

Faktör	Varimax döndürme sonucu faktör yüklerinin kareleri toplamı		
	Toplam	Açıklanan varyans %	Birkimli varyans %
1	7.099	66.478	66.478

Kaiser-meyer-olkin örneklem yeterliliği=0.595  
Bartlett's küresellik testini ki kare değeri=756.389  
Serbestlik derecesi 378p=0.0001

Tablo 6'ya göre KGÖ-R'den alınan puan bakımından, yaş grupları, medeni durum grupları, çalışma durumu grupları, maddi durum grupları, engelli çocuk sayısı grupları, engelli çocuk yaşı grupları, engelli çocuk cinsiyeti grupları, engel türü grupları, çocuk sayısı grupları arasında istatistik olarak anlamlı bir farklılık yoktur (p>0.05).

İncelenen tanıtıcı bilgiler arasında sadece kendine zaman ayırma grupları arasında istatistik olarak anlamlı bir farklılık vardır (p<0.05). Kendine zaman ayıran kadınların güçlenme seviyeleri, kendine zaman ayıramayanlara göre daha yüksek çıkmıştır.

Tablo 6. KGÖ-R Bakımından Demografik Özellikler ile Karşılaştırması

		N	Ortalama	Std. Sapma	p
YAŞ	22-30	7	87.86	10.37	0.15
	31-45	39	86.62	11.49	
	46 ve yukarı	17	93.12	11.37	
EĞİTİM DURUMU	Okur-yazar değil	4	81.75	0.50	0.443
	Okur-yazar	5	88.00	16.16	
	İlköğretim	26	89.96	13.48	
	Lise	22	89.82	8.25	
	Yükseköğretim	6	82.33	11.91	
MEDENİ DURUM	Evli	56	88.66	11.74	0.769
	Esinden boşanmış	7	87.29	10.34	
ÇALIŞMA DURUMU	Memur	8	84.63	11.13	0.55
	Serbest Meslek	3	95.67	5.03	
	Çalışmıyor	4	90.25	9.11	
GELİR DURUMU	Ev Hanımı	48	88.56	12.01	0.324
	0-803	12	84.00	9.97	
	804-1064	32	89.72	11.96	
MADDİ DURUM DEĞERLENDİRME	1065-3466	19	89.32	11.55	0.773
	Yeterli	14	89.93	13.48	
	Kısmen yeterli	29	88.79	9.60	
ENGELLİ ÇOCUK SAYISI	Yetersiz	20	87.10	13.01	0.979
	1	60	88.52	11.73	
ENGELLİ ÇOCUK YAŞI	2	3	88.33	7.51	0.760
	0-5	17	89.53	11.276	
	6-10	16	86.00	11.147	
	11-15	15	91.00	15.611	
	16-20	7	86.00	7.659	
ENGELLİ ÇOCUĞUN CİNSİYETİ	21 ve yukarı	8	88.88	6.686	0.506
	Kız	31	87.52	12.01	
ENGEL TÜRÜ	Erkek	32	89.47	11.14	0.987
	Bedensel	32	88.28	10.28	
	Zihinsel	28	88.71	13.29	
KENDİNE ZAMAN AYIRMA	Konuşma	3	89.00	9.54	0.038*
	Evet	16	90.69	10.06	
EN UZUN SÜRE YASANAN YER	Hayır	47	88.79	12.07	0.836
	Köy	5	86.40	12.740	
	İlçe	18	89.67	10.814	
ÇOCUK SAYISI	Şehir	40	88.25	11.924	0.725
	1	8	89.88	16.74	
	2	37	89.00	10.71	
	3	13	85.15	11.83	
	4	3	88.33	3.06	
	5 ve üzeri	2	96.00	12.73	

\*p&lt;.05

### Tartışma

Araştırmanın sonucuna göre engelli çocuğa sahip kadınların ölçekten aldıkları toplam puan ortalamaları incelendiğinde kadınlar toplamda 88,51±11,53 puan ile ölçekten alınabilecek ortalama puan (70)'in üzerindedir. Aldıkları puanlar incelendiğinde engelli çocuğa sahip

kadınlar ortalamanın üzerinde güçlenme seviyesine sahiptir. Kişisel Gelişim Ölçeği-R (KGÖ-R)'nden alınan puan bakımından kadınların güçlenme seviyeleri incelendiğinde; engelli çocuğa sahip kadınların yaşları, medeni durumları, çalışma durumları, ekonomik gelirleri; engelli çocuk sayıları, engelli çocuk yaşları, cinsiyetleri ve engel türleri kadınların güçlenme seviyeleri üzerinde etkisi olmamıştır. Sadece kendine zaman ayırabilen engelli çocuğa sahip kadınların güçlenme seviyesi, ayıramayanlara göre yüksek çıkmıştır.

Ölçme aracının kullanılabilirliğinin göstergesi yapılan geçerlilik ve güvenilirliklerdir. Geçerlik, bir ölçme aracının ölçmeyi amaçladığı özelliği, başka herhangi bir özellik ile karıştırmadan, doğru olarak ölçebilme derecesi, geliştirildiği konuda amaca hizmet edebilmesidir. Bununla birlikte ölçeklerin geçerliliği için çoğunlukla kapsam/ içerik geçerliliğiyle birlikte yapı geçerliliği yer almaktadır (Büyükoztürk, 2007). Ölçeğin Türkçe versiyonunun içerik geçerliliği için öncelikle alanında uzman kişilerden alınan görüşlerle birlikte ölçekte yer alan maddelerin ifadesi, içerik bilgisi ve araştırılan alana uygunluğu ile birlikte kapsamının incelenmesi gerekmektedir. Bu incelemeler sonucunda ölçeğin içerik geçerliliğinin ölçülmesi istenen konuyu temsil etme özelliğinin yüksek olduğu belirlenir. Bu bağlamda içerik geçerliliğini belirleyebilmek için ölçek alanında uzman kişilerin değerlendirilmesine sunulur ve değerlendirmeler sonucunda yeniden düzenlenir (Özguven, 1999). Yapılan değerlendirmeler sonucunda uzmanların maddelerin içeriğinin anlaşılabilirliği ve uygulanabilirliği konusunda ortak fikre varılması ölçeğin içerik geçerliliği için kriter olmaktadır (Gözüm & Aksayan, 2003). KGÖ-R'nin Türkçe formunun hazırlanmasında konu alanında ve dil alanında uzman kişilerle bağımsız çeviri ve tekrar geri çeviri yöntemi kullanılarak ölçeğin dil geçerliliği yönünde çalışma yapılmıştır. Öncelikle sosyal hizmet doktora eğitimine sahip 2 uzman tarafından bağımsız olarak Türkçe'ye çevrilerek ve MT'nin liderliğinde son haline getirilmiştir. Dil eşdeğerliliği amacıyla, Türkçe uyarlaması yapılan KGÖ-R maddeleri profesyonel bir tercüman tarafından kontrol edilmiş, düzeltmeler yapılmıştır. Son hali verilen KGÖ-R maddeleri, tekrar geri çevirme yöntemi kullanılarak uzman tercüman tarafından Türkçe'den İngilizce'ye çevrilmiş ve orijinal metin ile üst düzeyde bir benzerlik olduğu saptanmıştır. En son olarak Türk Dili ve Edebiyatı doktora eğitimine sahip uzman tarafından Türkçe dil bilgisi kontrolü yapılmıştır.

Faktör analizi yöntemi ile sağlanan yapı geçerliliği, ölçülmesi istenen kuramsal yapıya ilişkin belirtilerin doğruluğunun derecesinin gösterilmesi olarak tanımlanmaktadır (Balci, 1995; Dempsey & Dempsey, 2000). Faktör analizi öncesinde yapılan KMO değeri 0,50' nin altında ise örnek büyüklüğünün yeterli olmadığını; 0.60-0.69 arasındaki değerler iyi olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte örneklem büyüklüğünün yeterli olup olmadığının değerlendirilebilmesi için Barlett's test sphericity analizi sonucunun da istatistiksel olarak anlamlı çıkması gerekir (Kaiser, 1958; Kaiser, 1974; Cerny & Kaiser, 1977). Bu çalışmada, faktör analizi öncesi KMO testi 0,595 ve Barlett's test sphericity analizi 756,389 olarak belirlenmiştir. Bu sonuç istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur (p<0.01). Çalışmada elde edilen bu değerler ölçeğin faktör analizi için yeterli olduğunu göstermektedir.

Literatüre göre faktör yükü değeri 0.20'un altında olan maddelerin ölçekten çıkarılması gerektiği belirtilmektedir (Tezbaşaran, 1997). Ölçekte faktör yükü 0.20'nin altında

olan madde bulunmadığı için ölçekten çıkarılan madde olmamıştır (Tablo 2).

Bir ölçme aracının sahip olması istenilen ikinci önemli özellik, güvenilirliktir. Güvenilir bir ölçme aracı, aynı özelliklerle ilgili olarak arka arkaya yapılan ölçmelerde yaklaşık olarak aynı sayısal sonucu verir. Güvenilir bir test, aynı gruba iki ya da üç kez uygulandığında, gruptaki her bir kişi, bütün uygulamalarda yaklaşık olarak aynı puanı almalıdır (Field, 2005).

Bir anlamda güvenilirlik, geçerliğin bir parçasıdır. Bir testin ölçmek istediği özelliği doğru olarak ölçebilmesi için, o testin, ilkin söz konusu özelliği tutarlı olarak ölçmesi gerekir. Yalnız, güvenilirlik geçerliğin tek güvencesi değildir. Son derece güvenilir bir test, kullanıldığı maksat için çok küçük bir geçerliğe sahip olabilir (Field, 2005).

Güvenirlilik analizi için ölçme aracını oluşturan maddelerin ölçme aracının bütünüyle ne derecede ilişkili olduklarını belirleyen ve madde seçiminde sık kullanılan bir analiz yöntemi olarak güvenilirlik katsayısı hesaplanmaktadır (Allen & Yen, 2002; Bland & Altman, 1997; Bonett, 2002; Bonett, 2003; Bonett, 2010; Cronbach & Shavelson, 2004). Madde-toplam puan korelasyon katsayıları, test maddelerinden alınan puanlar ile testin toplam puanı arasındaki ilişkiyi açıklar. Madde-toplam puan korelasyonun pozitif ve yüksek olması, maddelerin benzer davranışları örneklediğini ve testin iç tutarlılığının yüksek olduğunu gösterir. Likert tipi derecelendirme ölçeklerinin kullanıldığı bir testte madde-toplam puan korelasyonu, korelasyon katsayısıyla hesaplanır (Cronbach & Shavelson, 2004). Her madde için elde edilen korelasyonun yüksek olması, o maddenin ölçülen teorik yapıyla bağlantısının da yüksek olduğunu, başka bir deyişle maddenin amaçlanan davranışı ölçmede etkin ve yeterli olduğunu gösterir (Tezbaşaran, 1997). Kesin olmamakla birlikte madde seçiminde kabul edilebilir katsayının 0.20 hatta 0.25 değerinden büyük olması önerilmekte (Özdamar, 2002) ve 0.20-0.30 arasında kalan maddelerin zorunlu görülmesi durumunda teste alınabileceği veya maddenin düzeltilmesi gerektiği, 0.20'den daha düşük maddelerin ise teste alınmaması gerektiği söylenmektedir. Genel olarak, madde toplam puan korelasyonu, 0.30 ve daha yüksek olan maddelerin bireyleri iyi derecede ayırt ettiği belirtilmektedir (Bonett, 2002; Tuğut & Gölbaşı, 2010). KGÖ-R'nin 28 maddenin güvenilirlik katsayılarının 0.201-0.441 arasında olduğu ve her bir madde ile toplam puan arasındaki korelasyonun istatistiksel olarak anlamlı olduğu saptanmıştır ( $p < 0.001$ ). Bu sonuçlara göre ölçekte var olan tüm maddelerin kadınların güçlenme seviyelerini ölçmeye hizmet ettiğine karar verilmiştir (Tablo 2).

Ölçeklerin yapı geçerliliği için, madde toplam puan analizi güvenilirlikle birlikte, geçerlilikte de kullanılır (Churchill, 1979). Testin anılan ölçütleri karşılama düzeyini incelemek amacıyla kullanılan güvenilirlik türlerinden iki yarı test güvenilirliği, testin maddelerinin tek-çift, ilkyarı-sonyarı veya yansız olarak iki eş yarıya ayrılarak testin iki yarısı arasındaki ilişkiden hareketle Sperman-Brown formülü kullanılarak testin tamamı için hesaplanan güvenilirlik katsayısı ile açıklanır. Testi yarılama yöntemi olarak da bilinen iki yarı test güvenilirliği, elde edilen test puanları arasındaki tutarlılığı gösterir (Bonett, 2010). Ölçeğin iki yarı test güvenilirlik katsayısını hesaplamak amacıyla yapılan Spearman-Brown, Guttman split-half ve Cronbach  $\alpha$  güvenilirlik katsayıları yeterli düzeyde bulunmuştur. Likert tipi ölçeklerin

güvenirliliğinin incelenmesinde Cronbach  $\alpha$  tekniği önerilmektedir ve ölçme aracı içinde bulunan maddelerin iç tutarlılığının bir ölçüsüdür (Cronbach & Shavelson, 2004). Bir ölçme aracında yeterli sayılabilmesi için güvenilirlik katsayısının 1'e yakın olması gerekir. Cronbach  $\alpha$  katsayısı 0.40'dan küçük ise ölçme aracının güvenilir olmadığı, 0.40-0.59 arasında ise düşük güvenilirlikte olduğu, 0.60-0.79 arası oldukça güvenilir olduğu, 0.80-1.00 arası ise yüksek derecede güvenilir olduğu söylenir (Field, 2005). Çalışmada da iç tutarlılığı (Internal Consistency) incelemek için KGÖ-R'nin Cronbach  $\alpha$  güvenilirliği hesaplanmıştır. Cronbach  $\alpha$  güvenilirlik katsayısı 0.761 olarak bulunmuştur. Buna bağlı olarak ölçeğin iç tutarlılığının yüksek derecede güvenilir düzeyde olduğu saptanmıştır.

### **“Kişisel Gelişim Ölçeği-R engelli çocuğa sahip kadınlarda geçerli ve güvenilir”**

#### **Sonuç**

Feminist uygulamalarda ve her türlü güçlenme temelli uygulama için kanıt oluşturma amacını taşıyan kişisel gelişim ölçeği, insan hakları ve sosyal adaleti gerçekleştirme hedefini taşıyan sosyal hizmet bilim ve mesleği için de kullanılabilir bir ölçme aracıdır. Hele ki farklı güçsüzlük deneyimi yaşayan farklı kadınlık deneyimlerini ele aldığımızda engelli çocuğa sahip kadın olmak bunlardan birini oluşturmaktadır. Ülkemizde şiddet mağduru kadın, engelli kadın, yoksul kadın, evsiz kadın, mülteci kadın, işçi kadın, yaşlı kadın, genç kadın ve buna benzer birçok kadınlık halleri olmasından kaynaklı olarak, kadınlara yönelik güçlenme temelli uygulamalar yapmak kaçınılmaz olmaktadır. Özellikle güçlenme ve sosyal hizmet kavramları felsefeleri gereği birbirinden ayrılmaz bir bütünü oluşturmaktadırlar. Ayrıca feminist sosyal hizmet uygulamasının temelinde kadın deneyimlerinden yola çıkarak, kadınların her anlamda güçlenmesini sağlamak yer almaktadır. Bu güçlenmeyi sağlarken, kişisel gelişim ölçeği kanıta dayalı uygulama yaparken kullanışlı bir araç olacaktır.

Kişisel gelişim ölçeği Türkçe uyarlaması belirlenen örneklemde (engelli çocuğa sahip kadınlarda) geçerli ve güvenilir olduğu söylenebilir. Ülkemizde yapılacak farklı örneklem gruplarındaki kadınlara ait çalışmalarda kullanımının yaygınlaştırılması önerilmektedir.

Özellikle her alanda güçlenme odaklı uygulamaların değerlendirilmesinde araştırmacılara yarar sağlayacağı öngörülmektedir. Engelli çocuğa sahip kadınlar özelinde geçerlik ve güvenilirliği yapılmış olması nedeniyle, uygulanacak farklı gruptan kadınlar için de geçerlik ve güvenilirlik çalışmasının yapılması önerilmektedir.

### **“Güçlenme odaklı uygulamaların değerlendirilmesinde araştırmacılara yarar sağlayacaktır”**

#### **Alana Katkı**

Kişisel Gelişim Ölçeği-R ile öncelikle sosyal hizmet bilim ve mesleği başta olmak üzere, farklı bilim dallarından akademisyenler ve meslek elemanlarının yapacakları uygulamalarda kullanabilecekleri işlevsel bir ölçme aracı Türk literatürüne kazandırılmıştır.

#### **Teşekkür**

Bu araştırmanın istatistiksel analizinde katkıda bulunan

Selçuk Üniversitesi, Veteriner Fakültesi, Biyoistatistik Anabilim Dalı'nda görev yapan, Dr. Öğr. Üyesi Mustafa Ağah TEKİNDAL'a teşekkür ederim.

### Çıkar Çatışması

Bu makalede herhangi bir nakdi/ayni yardım alınmamıştır. Herhangi bir kişi ve/veya kurum ile ilgili çıkar çatışması yoktur.

### Kaynakça

- Allen, M.J., & Yen, W. M. (2002). Introduction to measurement theory. Long Grove, IL: Waveland Press.
- Altınova, H. H., & Duyan, V. (2013). Toplumsal cinsiyet algısı ölçeğinin geçerlik güvenirlik çalışması. *Toplum ve Sosyal Hizmet Dergisi*, 24(2), 9-22.
- Balcı A. (1995). Sosyal Bilimlerde Araştırma – Yöntem, Teknik ve İlkeler. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi, Ankara.
- Bendure, J.M. (2014). Women's shame resilience: examining various theoretical assumptions of shame resilience theory, University of Oklahoma, Graduate College, the Department Of Educational Psychology, Doctoral Thesis, Oklahoma.
- Bland, J.M., & Altman, D.G. (1997). Statistics notes: Cronbach's alpha. *BMJ*, 314 (7080): 572. doi:10.1136/bmj.314.7080.572.
- Bonett, D.G. (2002). Sample size requirements for testing and estimating coefficient alpha. *Journal of Educational and Behavioral Statistics*. 27: 335-340. doi:10.3102/10769986027004335.
- Bonett, D.G. (2003). Sample size requirements for comparing two alpha reliability coefficients. *Applied Psychological Measurement*. 27: 72-74. doi:10.1177/0146621602239477.
- Bonett, D.G. (2010). Varying coefficient meta-analytic methods for alpha reliability. *Psychological Methods*. 15: 368-385. doi:10.1037/a0020142. PMID 20853952.
- Butler, S., & Wintram, C. (1991). Feminist group work. London: Sage Publications.
- Büyükoztürk, Ş. (2007). Sosyal Bilimler İçin Veri El Kitabı, İstatistik, Araştırma Deseni, SPSS Uygulamaları ve Yorum, Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Cerny, C.A., & Kaiser, H.F. (1977). A study of a measure of sampling adequacy for factor-analytic correlation matrices. *Multivariate Behavioral Research*, 12(1), 43-47.
- Churchill, G.A. (1979). A paradigm for developing better measures of marketing constructs. *Journal of Marketing Research*, 16(1), 64-73.
- Cronbach, L.J. & Shavelson, R.J. (2004). My Current Thoughts on Coefficient Alpha and Successor Procedures. *Educational and Psychological Measurement*. 64 (3): 391-418. doi:10.1177/0013164404266386.
- Cinar Özdemir Ö., Tonga E., Tekindal A., & Bakar Y. (2016). Cross-cultural adaptation, reliability and validity of the Turkish version of the Chronic Venous Disease Quality of Life Questionnaire (CIVIQ-20). *Springer Plus* 5, 381 Doi 10.1186/s40064-016-2039-2
- Çubuk Kaya, N. (2010). Farkındalık Yaratarak Kadını Güçlendirme: Güneydoğu Anadolu Bölgesinde Bir Kalkınma Modeli. *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi*, 13 (2), 118-143.
- Deaux, K. (1996). Social identification. In E. T. Higgins & A. W. Kruglanski (Eds.), *Social psychology: Handbook of basic principles* (pp. 777-795). New York: Guilford Press.
- Deaux, K., & Stewart, A. J. (2001). Framing gendered identities. In R. K. Unger (Ed.), *Handbook of the psychology of women and gender* (pp. 84-100). New York: Wiley.
- Dempsey, P.A. & Dempsey, A.D. (2000). Using nursing research – process, critical evaluation and utilization. 5th Edition, Lippincott, Philadelphia-New York.
- Durutürk N., Tonga E., Gabel P. C., Acar M., & Tekindal A. (2015). Cross-cultural adaptation, reliability and validity of the Turkish version of the Lower Limb Functional Index. *Disability and Rehabilitation*, 37 (26), 2439-2444 Doi: 10.3109/09638288.2015.1024342
- Durutürk N., Özünlü Pekyavas N., Çağlar A., & Tekindal M.A., (2017). Reliability and validity of RT6 accelerometer with comparing different walking self-selected speeds. *Physiotherapy Research and Reports*, 1(1), 2-5, doi: 10.15761/PRR.1000102
- Enns, C. Z. (1997). Feminist theories and feminist psychotherapies: Origins, themes, and variations. New York: Harrington Park.
- Field, A., (2005). Discovering statistics using SPSS. 2nd ed. London: Sage
- Gilbert, L. A. (1980). Feminist therapy. In A.M Brodsky & R. T. Hare-Mustin (Eds.), *Women and psychotherapy: An assessment of research and practice* (pp. 245-265). New York: Guilford Press.
- Gözüm, S., & Aksayan, S. (2003). Kültürler arası ölçek uyarlaması için rehber II: psikometrik özellikler ve kültürlerarası karşılaştırma, *Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi*, 4, 9-14.
- Greenspan, M. (1983). A new approach to women and therapy. New York: McGraw-Hill.
- Johnson, D. M., Worell, J., & Chandler, R. K. (2005). Assessing psychological health and empowerment in women: The personal progress scale revised. *Women & Health*, 4, 109-129. doi:10.1300/J013v41n01\_07
- Kaiser, H.F. (1958). The varimax criterion for analytic rotation in factor analysis, *Psychometrika*, 23, 187. https://doi.org/10.1007/BF02289233
- Kaiser, H. (1974). An index of factor simplicity. *Psychometrika*, 39, 31-36.
- Karahan, A., Toruner, E.K., Ceylan, A., Abbasoglu, A., Tekindal, A., & Buyukgonenc, L., (2014). Reliability and Validity of a Turkish Language Version of the Bates-Jensen Wound Assessment Tool, *Journal Of Wound Ostomy and Continence Nursing*, 41, 4, 340-344, Doi: 10.1097/WON.0000000000000036
- Kasturirangan, A. (2008). Empowerment and programs designed to address domestic violence. *Violence Against Women*, 14, 1465-1475. doi: 10.1177/1077801208325188
- Özdamar, K. (2002). Paket programlar ile istatistiksel veri analizi. 4. Baskı, Eskişehir: Kaan Kitabevi.
- Özgüven, İ.E. (1999). Psikolojik testler. 3. baskı, Ankara: PDREM yayınları.
- POPIN, (1995). Guidelines on Women's Empowerment for the UN Resident Coordinator System. United Nations Population Information Network. http://www.un.org/popin/unfpa/taskforce/guide/iatfwemp.gdl.html E.T.:29/03/2018
- Rawlings, E. I., & Carter, D. K. (1977). Feminist and non-sexist psychotherapy. In E. I. Rawlings & D. K. Carter (Eds.), *Psychotherapy for women* (pp. 19-76). Springfield, IL: Charles C Thomas.
- Robinson, T. L. (1999). The intersection of dominant discourses across race, gender, and other identities. *Journal of Counseling and Development*, 77, 73-79.
- Stromquist, P.N. (1995). The Theoretical and Practical Bases for Empowerment, pp. 13-22, in: C. Medel-Añonuevo (ed.) *Women, Education and Empowerment: Pathways Towards Autonomy*. Hamburg, Germany: UNESCO Institute for Education.
- Sturdivant, S. (1980). *Therapy with women: A feminist philosophy of treatment*. New York: Springer.
- Worell, J. (2001). Feminist interventions: Accountability beyond symptom reduction. *Psychology of Women Quarterly*, 25, 335-343. doi:10.1111/1471-6402.00033
- Worell, J., & Johnson, N. G. (1997). *Shaping the future of feminist psychology: Education, research, and practice*. Washington, DC: American Psychological Association.
- Worell, J. & Remer, P. (2003). *Feminist perspectives in therapy: Empowering diverse women* (2nd ed.). New York: Wiley.
- Wyche, K. F., & Rice, J. K. (1997). *Feminist therapy: From dialogue to tenets*. In J. Worell & N. G. Johnson (Eds.), *Shaping the future of feminist psychology: Education, research, and practice* (pp. 57-72). Washington, DC: American Psychological Association.
- Tekindal, M. (2015). Engelli çocuğa sahip kadınların feminist grup çalışması deneyimi: bir karma yöntem araştırması. *Yayınlanmamış Doktora Tezi: Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyal Hizmet Anabilim Dalı: Ankara.*
- Tezbaşaran, A. (1997). Likert tipi ölçek geliştirme klavuzu. 2. Baskı. Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınları.
- Tuğut, N. & Gölbaşı, Z. (2010). Cinsel Yaşam Kalitesi Ölçeği - Kadın Türkçe versiyonunun geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Cumhuriyet Tıp Dergisi*, 32: 172-180.
- Tunç Tekindal, M. (2016). Feminist grup çalışması, bir sosyal hizmet uygulaması olarak engelli çocuğa sahip kadınların deneyimi. 1. Basım. Nobel Bilimsel Eserler: Ankara.
- Zeyneloğlu, S. & Terzioğlu, F. (2011). Development and Psychometric properties gender roles attitude scale. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (H. U. Journal of Education)* 40, 409-420.